

Nº 42/1961.

Å l a n d s l a n d s k a p s s t y -
r e l s e s framställning till Ålands
landsting med förslag om utverkande av
extraordinarie anslag för utarbetande av
ritningar och för andra inledande åtgärder
för en utbyggnad av Ålands sjöfartsläroverk.

Handels- och industriministeriet har den 24 februari innevarande år tillätt en kommitté med uppdrag, förutom annat, att utarbeta ett program för utvidgning av sjöfartsläroverken i landet under femårsperioden 1962 - 1966. Kommittén har i betänkandet inledningsvis ägnat uppmärksamhet åt frågan om å ena sidan behovet av sjöbefäl och -manskap och å andra sidan, tillgången på sådana yrkesmän och har konstaterat, att i vårt land årligen borde utbildas ca 30 skeppare, 180 understyrmän, 120 styrmän och 70 sjökaptener eller inalles omkring 400 elever. Kommittén framhåller, att det också råder en uppenbar brist på kompetent maskinbefäl. Man har räknat med att ca 20 % av handelsflottans manskap årligen av olika orsaker överger sjölivet och att omsättningen av manskap inom denna näringsgren förty är mycket hög och behovet av förnyelse alltså mycket kännbart.

Undervisningen i landets sjöfartsläroverk bygger för närvarande på folkskolegrund. Till följd väsentligen av att moderna tekniska hjälpmedel i allt större utsträckning kommit till användning om skeppsbord har det dock befunnits nödvändigt att ny-planera hela sjöfartsundervisningen. Sålunda torde i framtiden undervisningen i sjöfartsläroverken bygga på mellanskolegrund eller också måste sjöbefälsaspiranter med endast folkskola, som grund genomgå en särskild förberedande kurs. Man planerar också samtidigt att förlänga skolåret i sjöfartsläroverken. Utöver här antydda omorganisation av undervisningen skulle också en 1-årig fortsättningsklass för sjökaptener inrättas med i huvudsak merkantilt betonad undervisning.

Mernämnda statskommitté har vidare företagit en uträkning av det skolutrymme, som erfordras för en modern och ändamålsenlig högre nautisk utbildning och funnit att en byggnadskub om 13-14.000 m³ för ändamålet skulle vara nödvändig.

Ifrågavarande statskommitté har även, under uttryckligt framhållande av att sjöfartsutbildningens anordnande inom landskapet Åland ankommer på självstyrelsemyndigheterna, ägnat uppmärksamhet åt Ålands sjöfartsläroverk. Till först har konstaterats, att till Ålands sjöfartsläroverk hör en navigationsskoleavdelning och en maskinteknisk avdelning ävensom att vid läroverket anordnats alternerande skepparkurser och radiotelegrafistkurser. Vidare har antecknats, att Ålands sjöfarts-

läroverk har lokaliteter i en byggnad, som uppförts åren 1936 - 1938 och att för navigationsskoleavdelningen disponeras blott fyra klassrum, ett mindre redskapsrum, arkivrum, observationstorn med takterass och mindre förrådsutrymmen samt att förty utrymmena äro synnerligen trånga och anspråkslösa och icke längre motsvara den moderna undervisningens krav. Kommittén har därför i sina kalkyler uttryckligen förutsatt, att självstyrelsemyndigheterna skall skrida till samma åtgärder för undervisningens utveckling och modernisering, som nu planeras för rikets sjöfartsläroverk. Detta betyder, enligt kommittén, att skolutrymme måste anordnas för minimum 120 elever på navigationsskoleavdelningen. Vidare borde vid Ålands sjöfartsläroverk fortsättningsvis anordnas svenskspråkig undervisning för radiotelegrafister och kustskeppare.

På uppdrag av landskapsstyrelsen har också rektor vid Ålands sjöfartsläroverk och föreståndaren för sjöfartsläroverkets maskintekniska avdelning tillsammans utarbetat ett förslag till byggnadsprogram för Ålands sjöfartsläroverk. Av denna utredning inhämtas, att sjöfartsläroverket för närvarande disponerar 1.538 m^2 utrymme men skulle behöva $4.075,5 \text{ m}^2$, d.v.s. en ökning med $2.637,5 \text{ m}^2$. Omräknat i kubikmått betyda dessa siffror, att sjöfartsläroverkets nuvarande byggnad omfattar drygt 6.000 m^3 och att en tillbyggnad borde omfatta ca 10.500 m^3 . Dessa siffror äro uppenbarligen försiktigt beräknade och man vågar förmoda, att den slutliga lösningen av byggnadsprogrammet sannolikt kommer att uppvisa totalt $12-13.000 \text{ m}^3$ för navigationsundervisningen och totalt $5-6.000 \text{ m}^3$ för den maskintekniska undervisningen.

Vid en beräkning av utrymmesbehovet för en skola, bör man icke endast beakta elevtillströmningen, som det enda utslagsgivande. En betydligt viktigare faktor utgör det behov, som skolan är till för att uppfylla. Sjöfartsnäringen har efter det andra världskrigets slut av många orsaker icke kunnat tillgodoses med sjöbefäl på ett tillfredsställande sätt och någon förbättring härutinnan har ännu icke inträtt. Även om man delvis kan tolka denna brist så att yrket för närvarande icke är tillräckligt lockande, kommer med all sannolikhet förhållandet att framtiden förändras. Handelsflottan måste ha möjligheter att tillgodose sitt befälsbehov och ett av villkoren härför är att sjöfartsläroverken förmår utbilda det behövliga antalet navigatörer och maskinmästare.

Ålands sjöfartsläroverk har dock arbetat med stora klasser, som i vissa fall delats i parallellklasser. Den tekniska materielen för såväl den maskintekniska avdelningen som för den nautiska undervisningen

har ständigt ökat och måste i fortsättningen följa utvecklingen inom sjöfarten. Den trångboddhet, som sjöfartsläroverket redan fått kännas vid, kommer ännu mer att göra sig gällande, om elevtillströmningen stiger så att handelsflottans behov av utbildat befäl tillgodoses.

Mot bakgrunden av ovan anförda må antecknas följande siffror beträffande maximiantalet elever, som samtidigt bör kunna vara inskrivna vid Ålands sjöfartsläroverk:

Navigationsskoleavdelningen

Fortsättningsklass för sjökaptener eller radiotelegrafister	20 elever
Sjökaptensklass	20 "
Styrmansklass	25 "
Understyrmansklass	25 "
Förberedande och skepparkurs 4 + 4 mån.	25 "
Eventuell parallellklass	25 "
	140 "

Maskintekniska avdelningen

Klass I	32 "
Klass II	32 "
Klass III	32 "
Skeppsbyggnadsteknikerkurs eller undermaskinmästarkurs	
	24 "
	120 "
Totalt antal elever	260 "

Såsom synes sammanfaller det i landskapsstyrelsens utredning beräknade elevantalet nästan exakt med den ovannämnda statskommitténs kalkyler. För att ytterligare motivera nödvändigheten av en utbyggnad av Ålands sjöfartsläroverk är det dock skäl att detaljgranska respektive avdelnings utrymmesbehov.

Navigationsskoleavdelningen.

Med undantag av 2 år har navigationsskolan under de senaste 10 åren arbetat med någon parallellklass. Detta innebär, att under de flesta läsåren har 4 lektionssalar varit behövliga enbart för navigationsskolan. Då skepparskolan varit verksam, har behovet varit 5 lektionssalar.

Sedan radiotelegrafistkursen inrättades vid Ålands sjöfartsläroverk, har icke skepparskolan och telegrafistkursen samtidigt kunnat vara igång genom brist på utrymme.

Navigationundervisningen kommer med all sannolikhet, såsom ovan redan antytts, att omorganiseras enligt sjöfartsutbildningskommitténs förslag. Detta medför alltså en ökning av klasserna genom en förbe-

redande kurs för inträde till navigationsskolan. Det är också nödvändigt att beakta behovet av utrymme för den förutnämnda fortsättningsutbildningen för sjökaptener. Elevtillströmningen kan även framdeles, trots den nya organisationen, ge anledning till parallellklasser.

Navigationsundervisningen sker nu, mer än förr, med sjökortsarbete på klass, vilket fordrar större salar.

Undervisningen i användandet och handhavandet av de moderna radiotekniska navigationsinstrumenten har blivit lidande på grund av de stora klasserna och de små utrymmena. Radarsimulator, det enda instrument, med vars hjälp en fullgod radarundervisning ernås, kommer att höra till instrumentutrustningen och kräver avsevärt utrymme. Radiotelegrafisterna behöva också ett radiotekniskt laboratorium, som samtidigt kan betjäna navigationsklasserna, vilka komma att ställas inför större krav i radioteknik med anledning av den radiotekniska navigationens utveckling.

Maskintekniska avdelningen.

Tillströmningen av elever till maskintekniska avdelningen - liksom till de tekniska skolornas maskinmästarlinjer överhuvud - var under 1950-talet ganska knapp, samtidigt som bristen på maskinbefäl alltmer accentuerades genom handelsflottans snabba tillväxt. En av orsakerna här till var uppenbarligen de stränga praktikfordringar, som föreskrevs i 1949 års förordning angående kompetensbrev för maskinbefäl. Under femårsperioden 1949 - 53 var elevantalet vid maskintekniska avdelningen (vid höstterminens början) i medeltal endast 32,8 och under följande femårsperiod 36,4. Sedan de nya praktikfordringarna infördes år 1959 visar elevantalet en stark uppgång, såsom av följande tabell framgår:

Läsår	Elevantal
1958 - 59	38
1959 - 60	41
1960 - 61	49
1961 - 62	57

Man kan förutsätta, att uppgången kommer att fortgå under de närmaste åren redan på den grund, att den ökade elevtillströmningen efter hand gör sig mera märkbar i de högre klasserna. Man får också räkna med att allt färre elever kommer att avbryta skolgången efter första året, då numera ingen verkstadspraktik erfordras sedan undermaskinmästarbrevet erhållits.

År 1966 börjar de s.k. stora årskullarna komma i 20-årsåldern. Detta bör medföra en markant ökning av antalet inträdessökande även till maskintekniska avdelningen. Genom Ålands betydande handelsflotta

och avsaknaden av större industrier inom landskapet är det nämligen naturligt, att en stor del av den åländska ungdomen söker sig till sjöbefälsbanan. Av vilken betydelse detta yrke är för den åländska ungdomen framgår av följande jämförelse mellan medelantalet elever vid de tekniska skolorna och sjöfartsläroverken sammanlagt i hela riket, räknat per 10.000 invånare, och motsvarande antal ålänningar enbart vid Ålands sjöfartsläroverk:

	1949 - 53	1954 - 58
Elever i hela landet vid tekniska skolor och sjöfartsläroverk	10,3	11,6
Elever från Åland enbart vid Ålands sjöfartsläroverk (Per 10.000 invånare)	28,8	31,2

Med sina nuvarande lokaler kan maskintekniska avdelningen inte kontinuerligt taga emot ens det antal inträdessökande, som under de båda senaste åren godkänts i inträdesproven. Ett av de tre klassrummen är nämligen avsett för högst 20 elever, medan första klassen nu under två år haft 22 elever. Endast ett klassrum rymmer 32 elever, vilket i rikets tekniska skolor är det normala elevantalet, men samtidigt det högsta tillåtna.

En utbyggnad av maskintekniska avdelningen till en teknisk skola med flera olika linjer har också aktualiserats. Inom sjöfartsläroverkets ledning har man dock ansett, att naturliga förutsättningar för en större utvidgning saknas och man har endast kunnat förorda inrättandet av en skeppsbyggnadsteknikerlinje, som skulle arbeta med högst en klass åt gången. En dylik klass skulle nämligen, om elevantalet det medger, kunna undervisas gemensamt med maskinmästarklasserna såväl i de allmänna ämnena som i åtskilliga fackämnen, varför den i så fall endast skulle erfordra anställandet av en timlärare. Intagandet av elever till skeppsbyggnadsteknikerlinjen skulle anpassas efter behovet. Svenskspråkiga skeppsbyggnadsteknikerkurser har hittills inte förekommit i vårt land.

Vid utbyggnaden av sjöfartsläroverket torde det därför vara skäl att reservera utrymmen för en skeppsbyggnadsteknikerlinje. Vad som erfordras är nämligen endast ett klassrum och en mallvind. Dessa utrymmen kan för övrigt utnyttjas även under de tider skeppsbyggnadsteknikerlinjen ej är i gång, klassrummet för s.k. korta undermaskinmästarkurser eller eventuella parallellklasser på maskinmästarlinjen och mallvinden såsom hobbyrum för eleverna.

För att möjliggöra en tidsenlig utrustning av maskintekniska avdelningens laboratorier erfordras större utrymmen också för dem. Fysik- och kemilaboratoriet är nu för trångt för en normal undervisningsgrupp.

I utvidgningsprogrammet borde därför jämte ökade laborationsutrymmen också beaktas en mindre verkstad, vilken är av behovet dels för utförande av reparationer på skolans maskiner och dels för demonstrationer vid undervisningen i mekanisk teknologi.

Såväl ur den principiella synpunkten av Ålands sjöfartsläroverk som en betydelsefull länk i kedjan av högre sjöfartsutbildningsanstalter i landet som ock av läroverkets ställning såsom en av de självstyrda landskapets mest centrala läroanstalter, som måste vara berett att mottaga ökat antal elever för utbildning till befälsposter inom vår handelsflotta, giver det ovarsagda vid handen, att åtgärder ofördröjligen måste vidtagas i syfte att åstadkomma en utvidgning och modernisering av ifrågavarande läroanstalt. Många betydelsefulla problem återstår dock att lösa förrän byggnadsarbetena kan påbörjas. Visserligen ha stadens myndigheter vid en första informell kontakt intagit en förståelsefull ståndpunkt till förslaget att för en utbyggnad av Ålands sjöfartsläroverk erforderlig tomtmark kostnadsfritt skulle ställas till landskapets förfogande men fortsatta förberedelseåtgärder måste här vidtagas. Vidare kommer uppenbarligen den nya byggnadens utformning och dess anknytning till den nuvarande huvudbyggnaden att ställa stora krav på vederbörande arkitekt och sannolikt kommer landskapsstyrelsen att vara nödsakad anmoda olika arkitekter att inkomma med sina förslag till lösning av föreliggande problem.

Landskapsstyrelsen har i detta skede icke haft reella möjligheter att beräkna kostnaderna för byggnadsföretaget. Ovannämnda statskommitté har dock för sin del kalkylerat totalkostnaderna för Åbo Navigations-skola (14.000 m^3) till sammanlagt 150 miljoner mark, vartill skulle komma ca 50 miljoner mark för undervisningsmaterial och inventarier.

För planering av byggnadsföretaget och för införskaffande av ritningar, arbets- och kostnadsbeskrivningar m.m. dylikt har landskapsstyrelsen prövat en summa om 4 miljoner mark erforderlig. Såsom jämförelse kan nämnas, att för planering av Åbo Navigationsskola beräknats ett anslag om inalles 5 miljoner mark.

Under hänvisning till ovanstående får landskapsstyrelsen vördsammast föreslå

att landstinget måtte ingå till Ålandsdelegationen med en anhållan om ett extraordinarie anslag om 4.000.000 mark för utarbetande av ritningar och för andra inledande åtgärder för en utbyggnad av Ålands sjöfartsläroverk genom en sålydande framställning:

-7-

Till Ålandsdelegationen

Från Ålands landsting.

Handels- och industriministeriet har = = = = (se framställningen ovan) = = = = inalles 5 miljoner mark.

På grund av det ovan anförda anhåller landstinget vördsamt

att Ålandsdelegationen måtte bevilja
ett extraordinarie anslag om 4.000.000 mark
för utarbetande av ritningar och för andra
inledande åtgärder för en utbyggnad av Ålands
sjöfartsläroverk.

Mariehamn, den

1961.

På landstingets vägnar:

.....
talman

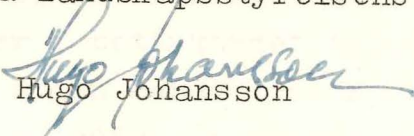
.....
vicetalman

.....
vicetalman.

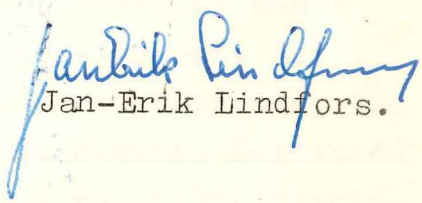
Mariehamn, den 23 november 1961.

På landskapsstyrelsens vägnar:

Lantråd

Hugo Johansson

Äldre landskapssekreterare

Jan-Erik Lindfors.